

**European Charter
for Regional
or Minority Languages**

**Charte européenne
des langues régionales
ou minoritaires**

**TURKISH VERSION
UNOFFICIAL TRANSLATION**

Giriş

Bu şarta imza koymuş olan Avrupa Konseyi üye Devletleri,

Avrupa Konseyinin amacının üyeleri arasında daha büyük bir birlik oluşturmak, özellikle de ortak mirasları olan idealleri ve ilkeleri korumak ve gerçekleştirmek olduğu düşünülerek;

Avrupa'nın tarihinden gelen, ve bazıları zamanla yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalan bölgesel veya azınlık dillerinin korunmasının, Avrupa'nın geleneklerinin ve kültürel zenginliğinin sürdürülmesi ve geliştirilmesine katkıda bulunacağı düşünülerek;

Özel hayatta ve kamu hayatında bir bölgesel veya azınlık dilini kullanabilmenin Birleşmiş Milletler Sivil ve Siyasi Haklara İlişkin Pakt'ın hükümleri ve Avrupa Konseyi İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi'nin ruhu uyarınca geri alınamaz bir hak olduğu düşünülerek;

AGİT, özellikle de 1975 Helsinki Nihai Senedi ve 1990 Kopenhag Toplantısı Belgeleri çerçevesinde yapılan çalışmalar göz önünde bulundurularak;

Kültürlerarası ilişkilerin ve çok dilliliğin önemi vurgulanarak, ama bölgesel ve azınlık dillerinin korunması ve teşvikinin, resmi dillerin ve bunları öğrenme zorunluluğunun aleyhine de olmaması gerektiği düşünülerek;

Avrupa'nın çeşitli ülkeleri ve bölgelerindeki bölgesel ve azınlık dillerinin korunmasının ve teşvik edilmesinin, millî egemenlik ve toprak bütünlüğünün korunması çerçevesinde demokrasi ve kültürel çeşitlilik ilkeleri üzerine kurulmuş bir Avrupa'nın kurulması için önemli bir katkı olduğu düşünülerek;

Avrupa Devletlerinin bölgelerinin her birinin özel koşulları ve tarihi gelenekleri göz önünde bulundurularak,

şu aşağıdakileri kararlaştırmışlardır:

Bölüm I - Genel hükümler

Madde 1 - Tanımlar

Bu Şart için geçerli olmak üzere:

- a "bölgesel ve azınlık dilleri" şu şekilde tanımlanmaktadır:
 - i Sayıları devletin geri kalan nüfusundan daha az olan ve o devletin vatandaşı olan bir grup tarafından o devletin toprakları üzerinde geleneksel olarak konuşulan ; ve

ii o devletin resmi dil veya dillerinden farklı olan diller.

Bu tanıma ne o devletin resmi dil veya dillerinin şiveleri, ne de göçmenlerin dilleri dahil değildir.

- b " Bölgesel ve azınlık dillerinin kullanıldığı bölge " demek, işbu Şart tarafından öngörülen çeşitli koruma ve teşvik önlemlerinin alınmasını meşru kılacak sayıda kişinin kendilerini ifade etmek için bu dili kullandıkları coğrafi alan demektir.
- c "Belli bir toprağa bağlı olmayan diller" demek, bir devletin vatandaşları tarafından konuşulan ve devletin diğer vatandaşlarının kullandığı dil veya dillerden farklı olan, ve geleneksel olarak o devletin toprakları üzerinde konuşulmakla birlikte belli bir coğrafi alana bağlı olmayan diller demektir.

Madde 2 - Taahhütler

- 1 Bütün Taraflar II. Bölümün hükümlerini kendi toprakları üzerinde konuşulan ve Madde 1'in tanımına uyan bütün bölgesel ve azınlık dillerine uygulamayı taahhüt ederler.
- 2 İmza, kabul veya onay tarihinde belirtilen her bir dil için 3. Madde uyarınca bütün Taraflar işbu Şartın III. Bölümünün en az 35 paragraf veya alt-paragrafını uygulayacaktır, bunların en az 3 tanesi 8 ve 12. Maddelerden, ve bir tanesi de 9, 10, 11 ve 13. Maddelerden seçilecektir.

Madde 3 - Uygulama Usulü

- 1 Her bir akit Devlet, imza koyduğu, kabul ettiği veya onayladığı metinde, 2. Madde 2. Paragraf uyarınca seçtiği paragrafların hangi bölgesel veya azınlık dilleri veya topraklarının tamamı veya bir bölümü üzerinde daha az yaygın olan hangi resmî diller için geçerli olacağını belirtecektir.
- 2 Herhangi bir taraf, daha sonraki bir tarihte de imza koyduğu, kabul ettiği veya onayladığı metinde özellikle belirtilmemiş olan bölgesel veya azınlık dilleri veya topraklarının tamamı veya bir bölümü üzerinde daha az yaygın olan hangi resmî diller için de Şartın başka paragraflarının hükümlerini kabul ettiğini veya bu Madde'nin 1. paragrafını uygulayacağını Genel Sekretere bildirebilir.
- 3 Yukarıdaki paragrafta öngörülmiş taahhütler imza, kabul veya onay işleminin ayrılmaz bir parçasını teşkil edecekler ve tebliğ tarihinden itibaren de aynı geçerliliğe sahip olacaklardır.

Madde 4 - Mevcut Koruma Hükümleri

- 1 Bu Şart'ta bulunan hiç bir hüküm, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin garantilediği hakları sınırlayıcı veya onlara istisna teşkil edici bir şekilde yorumlanamaz.
- 2 Bu Şart'ın hükümleri, bir taraf Devlette zaten mevcut bulunan veya ilgili uluslararası veya ikili antlaşmalarla belirlenmiş, bölgesel veya azınlık dillerinin durumunu belirleyen veya azınlıklara mensup kişilerin hukukî statüsünü belirleyen daha lehte hükümleri etkilemez.

Madde 5 - Mevcut Yükümlülükler

Bu Şart'ta bulunan hiç bir hüküm, Birleşmiş Milletler Şart'ına veya uluslararası hukukun yükümlülüklerine, ve Devletlerin egemenlik ve toprak bütünlüğü ilkelerine ters düşebilecek herhangi bir işlemi başlatma veya herhangi bir eyleme girme hakkı şeklinde yorumlanamaz.

Madde 6 - Bilgilendirme

Taraflar, ilgili yetkililerin, teşkilatların ve kişilerin bu Şart nedeniyle doğan hak ve görevleri konusunda bilgi sahibi olmalarını sağlamakla yükümlüdür.

Part II - 2. Madde, 1. Paragraf uyarınca gerçekleştirilecek Hedefler ve İlkeler

Madde 7 - Hedefler ve İlkeler

- 1 Bölgesel ve azınlık dilleri konusunda, bu dillerin kullanıldığı topraklarda, ve her bir dilin durumuna göre, Taraflar politikalarını, mevzuatlarını ve uygulamalarını şu ilkelere dayandıracaklardır:
 - a bölgesel ve azınlık dilleri kültürel zenginliğin bir ifadesi şeklinde görülmesi;
 - b her bir bölgesel ve azınlık dilinin coğrafi alanı gözetilecektir, mevcut veya yeni idarî bölünmelerin bu bölgesel ve azınlık dilinin teşvikine bir engel teşkil etmemeleri sağlanması;
 - c bölgesel ve azınlık dillerini muhafaza etmek amacıyla kararlı bir teşvik eylemine girilmesi gerekliliği;
 - d bölgesel ve azınlık dillerinin kamu hayatında ve özel hayatta sözlü ve yazılı olarak kullanılmasının kolaylaştırılması ve/veya teşvik edilmesi;

- e bu Şart kapsamına giren alanlarda, bölgesel ve azınlık dilleri konuşan guruplar ve aynı Devlet içerisinde benzer veya yakın bir dili konuşan guruplar arasında temasın muhafaza edilmesi ve geliştirilmesi, ayrıca aynı Devlet içerisinde başka diller konuşan guruplarla kültürel ilişkilerin kurulması;
 - f her aşamada bölgesel ve azınlık dillerinin eğitimi ve araştırılması için uygun yöntem ve imkanların sağlanması;
 - g bölgesel ve azınlık dillerinin konuşulduğu bir bölgede yaşayan ve o dili konuşmayanların da arzu etmeleri halinde bu dili öğrenebilmeleri için gerekli imkanların sağlanması;
 - h üniversite ve benzeri kurumlarda bölgesel ve azınlık dillerinin eğitiminin ve araştırılmasının teşvik edilmesi;
 - i iki veya daha fazla Devlette aynı veya benzer şekillerde konuşulan bölgesel ve azınlık dillerinin bu Şart kapsamına giren alanlarda ve uygun biçimlerde milletlerarası temasların teşviki.
- 2 Taraflar, henüz bunu gerçekleştirmedikleri takdirde, bir bölgesel ve azınlık dilinin kullanılması konusunda mevcut olan, ve bu dilin muhafazasını ve gelişmesini caydırıcı veya tehlikeye atabilecek her türlü ayrımcılığı, dışlanmayı, sınırlamayı veya haksız tercihi bertaraf edeceklerdir. Bu dilleri konuşanlarla halkın geri kalanı arasında bir eşitlik yaratmaya, veya bölgesel ve azınlık dillerini konuşanların özel durumlarını göz önünde bulundurmaya yönelik olarak bölgesel ve azınlık dilleri lehine alınan önlemler, daha yaygın dilleri konuşanlar aleyhine alınmış önlemler gibi görülmemektedir.
 - 3 Taraflar uygun önlemler almak suretiyle, ülkedeki bütün dil guruplarının karşılıklı anlayışını teşvik edeceklerdir, özellikle de ülkede verilen eğitim ve öğretimin hedefleri arasında bölgesel ve azınlık dillerine yönelik saygı, anlayış ve hoşgörünün bulunması, ve kitle iletişim araçlarının da aynı hedefe yönelik çalışmaları sağlanacaktır.
 - 4 Bölgesel ve azınlık dillerine yönelik politikalarını belirlerken Taraflar, bu dilleri konuşan gurupların ihtiyaçlarını ve dileklerini dikkate alacaklardır. Bölgesel ve azınlık dilleri ile ilgili bütün konularda gerekirse yetkililere danışmanlık yapacak mercileri de kurmalarını teşvik edilecektir.
 - 5 Taraflar, **mutatis mutandis**, yukarıdaki paragraf 1'den 4'e kadar sayılmış olan ilkeleri belli bir toprağa bağlı olmayan dillere de uygulayacaklardır. Fakat bu dillerle ilgili olarak, bu Şartı uygulamak amacıyla alınacak olan önlemlerin niteliği ve kapsamı esnek şekilde belirlenecek, ve işbu dilleri konuşan gurupların ihtiyaçları, dilekleri, gelenekleri ve özellikleri dikkate alınacaktır.

Bölüm III - 2. Madde, 2. paragraf'ta girilen taahhütler uyarınca bölgesel ve azınlık dillerinin kullanımını teşvik etmek amacıyla alınacak önlemler

Madde 8 - Eğitim

- 1 Eğitimle ilgili olarak, Taraflar bu dillerin konuşulduğu bölgelerde, bu dillerin her birinin durumuna göre, ve Devletin resmi dil(ler)inin öğretimini olumsuz etkilemeden, şunları yapacaklardır:
 - a i ilgili bölgesel ve azınlık dilinde ilkokul öncesi eğitim vermek; veya
 - ii ilgili bölgesel ve azınlık dilinde ilkokul öncesi eğitimin önemli bir bölümünü vermek; veya
 - iii yukarıdaki i ve ii paragraflarında öngörülen imkanları, en azından aileleri bu yönde istek belirten ve yeterli sayıda olan öğrencilere sağlamak; veya
 - iv ilkokul öncesi eğitim konusunda kamu güçlerinin doğrudan bir yetkilerinin olmadığı hallerde yukarıda i, ii ve iii'te sayılan imkanların uygulanmasını kolaylaştırmak ve/veya teşvik etmek;
 - b i ilgili bölgesel ve azınlık dillerinde ilköğretim yapılmasını sağlamak; veya
 - ii ilköğretimin önemli bir bölümünün ilgili bölgesel ve azınlık dillerinde yapılmasını sağlamak; veya
 - iii ilköğretim düzeyinde bölgesel ve azınlık dillerinin eğitiminin ders programına dahil edilmesini sağlamak; veya
 - iv yukarıdaki i, ii ve iii paragraflarında öngörülen imkanları en azından aileleri bu yönde istek belirten ve yeterli sayıda olan öğrencilere sağlamak.
- c i ilgili bölgesel ve azınlık dillerinde ortaöğretim yapılmasını sağlamak; veya
- ii ortaöğretimin önemli bir bölümünün ilgili bölgesel ve azınlık dillerinde yapılmasını sağlamak; veya
- iii ortaöğretim düzeyinde bölgesel ve azınlık dillerinin eğitiminin ders programına dahil edilmesini sağlamak; veya
- iv yukarıdaki i, ii ve iii paragraflarında öngörülen imkanları en azından aileleri bu yönde istek belirten ve yeterli sayıda olan öğrencilere sağlamak;

- d
 - i ilgili bölgesel ve azınlık dillerinde teknik veya meslek eğitimi yapılmasını sağlamak; veya
 - ii teknik veya meslek eğitiminin önemli bir bölümünün ilgili bölgesel ve azınlık dillerinde yapılmasını sağlamak; veya
 - iii teknik veya meslek eğitimi düzeyinde bölgesel ve azınlık dillerinin eğitiminin ders programına dahil edilmesini sağlamak; veya
 - iv yukarıdaki i, ii ve iii paragraflarında öngörülen imkanları en azından aileleri bu yönde istek belirten ve yeterli sayıda olan öğrencilere sağlamak;
- e
 - i ilgili bölgesel ve azınlık dillerinde üniversite veya yüksek öğrenim yapılmasını sağlamak; veya
 - ii üniversite veya yüksek öğrenimin önemli bir bölümünün ilgili bölgesel ve azınlık dillerinde yapılmasını sağlamak; veya
 - iii Devletin yüksek öğrenim kurumları ile ilişkisinin özellikleri sebebiyle i ve ii uygulanamaz ise, bölgesel ve azınlık dillerinde bir üniversite veya başka bir yüksek öğrenim imkanının sağlanması, veya bu dillerin üniversitede veya başka yüksek öğrenim kurumlarında öğrenilebilmesi imkanının sağlanması; veya
- f
 - i yetişkinlerin eğitimi veya meslek içi eğitimin kısmen veya tamamen bölgesel ve azınlık dillerinde verilmesini sağlamak; veya
 - ii bu dillerin yetişkinlerin eğitimi veya meslek içi eğitim çerçevesinde öğrenilebilmesi imkanını sağlamak; veya
 - iii kamu mercilerinin yetişkinlerin eğitimi alanında doğrudan yetkilerinin olmadığı hallerde, yetişkinlerin eğitimi veya meslek içi eğitim çerçevesinde bu dillerin öğretilmesini kolaylaştırmak ve/veya teşvik etmek;
- g bölgesel ve azınlık dilleri tarafından yansıtılan tarih ve kültürün öğretilmesini sağlamak;
- h a'da, g'ye kadar olan paragraflar arasından Taraflar'ın kabul ettiklerinin uygulanabilmesi için gerekli olan öğretmenlerin temel ve sürekli eğitiminin sağlanması;
- i bölgesel ve azınlık dillerinin öğretimi ve teşviki için alınan önlemleri ve kaydedilen ilerlemeleri izleyecek denetim mercilerini kurmak, ve bu konular hakkında kamuoyuna açıklanacak raporlar hazırlamak.

- 2 Eğitim konusunda, ve bölgesel ve azınlık dillerinin geleneksel olarak konuşuldukları bölgelerin dışındaki bölgelerle ilgili olarak, Taraflar, bölgesel ve azınlık dillerini konuşanların sayısı eğer bunu meşru kılıyorsa, bütün uygun düzeylerde bölgesel ve azınlık dilinde eğitime izin verecek, teşvik edecek ve bu eğitimin verilmesini sağlayacaklardır.

Madde 9 - Adli Merciler

- 1 Aşağıda belirtilen önlemlerin alınmasını meşru kılacak sayıda bölgesel ve azınlık dilini konuşanların bulunduğu adli bölgelerde, her bir dilin durumuna uygun olarak, ve bu paragrafta getirilen imkanların adaletin iyi işleyebilmesi için bir engel teşkil etmeyeceklerinin hakim tarafından belirtilmesi koşuluyla Taraflar şunları yapacaklardır:

a ceza davalarında:

- i taraflardan birinin talebi üzerine mahkeme davayı bölgesel ve azınlık dillerinde görebileceklerdir; ve/veya
- ii davalının kendi bölgesel ve azınlık dilini konuşabilmesini sağlayacaklardır; ve/veya
- iii dava dilekçesi ve deliller, yazılı veya sözlü olsun, bir bölgesel ve azınlık dilinde olmaları sebebiyle kabul edilemez olarak nitelendirilmeyecektir; ve/veya
- iv dava ile ilgili belgeleri, talep olması halinde, bölgesel ve azınlık dilinde hazırlayacaklardır.

ve bu işlemler gerektiği takdirde, ve ilgili kişilere ek bir ücrete mal olmadan, sözlü ve yazılı çevirmenler yoluyla yapılacaktır.

b hukuk davalarında:

- i taraflardan birinin talebi üzerine mahkemeler davayı bölgesel ve azınlık dillerinde göreceklerdir; ve/veya
- ii davalı veya davacılarından birinin mahkeme karşısına şahsen çıkması halinde ek bir ücret ödmeden kendi bölgesel ve azınlık dilini konuşabilmesini sağlayacaklardır; ve/veya
- iii dava ile ilgili belgelerin bölgesel ve azınlık dilinde sunulabilmelerini sağlayacaklardır.

gerektiği takdirde de yazılı veya sözlü çevirmen kullanılacaktır;

- c idari konularla ilgili mahkeme nezdindeki işlemlerde:
- i taraflardan birinin talebi üzerine mahkemeler davayı bölgesel ve azınlık dillerinde görecektir; ve/veya
 - ii davalı veya davacılarından birinin mahkeme karşısına şahsen çıkması halinde ek bir ücret ödemeden kendi bölgesel ve azınlık dilini konuşabilmesini sağlayacaktır; ve/veya
 - iii dava ile ilgili belgelerin bölgesel ve azınlık dilinde sunulabilmelerini sağlayacaktır,
- gerektiği takdirde de yazılı veya sözlü çevirmen kullanılacaktır
- d yukarıdaki i ve iii alt-paragraflarının ve b ve c paragraflarının uygulanabilmesinin, ve yazılı veya sözlü çevirmen kullanımının ilgili kişilere ek ücrete mal olmaması sağlanacaktır.

2 Taraflar:

- a Devlet içerisinde hazırlanmış hukukî belgelerin geçerlilikleri bir azınlık veya bölgesel dilde hazırlanmış oldukları gerekçesiyle red edilmeyecektir;
 - b ülke içerisinde hazırlanmış hukukî belgelerin taraflar arasındaki geçerlilikleri bir azınlık veya bölgesel dilde hazırlanmış oldukları gerekçesiyle red edilmeyecektir, ve bu belgelerin bu dili konuşmayan üçüncü ilgili taraflar nezdinde de kullanılabilmeleri - belgelerin içeriğinin belgeleri sunan taraftan üçüncü tarafın bilgisine sunulması koşuluyla - sağlanacaktır
 - c Devlet içerisinde hazırlanmış hukukî belgelerin taraflar arasındaki geçerlilikleri bir azınlık veya bölgesel dilde hazırlanmış oldukları gerekçesiyle red edilmeyecektir.
- 3 Taraflar, en önemli yasal metinlerin, ve özellikle de bölgesel ve azınlık dillerini konuşanları yakından ilgilendiren yasal metinlerin, eğer bu metinler henüz bu dillerde mevcut değilse, bölgesel ve azınlık dillerinde bulunabilmelerini sağlayacaklardır.

Madde 10 - İdarî Makamlar ve Kamu Hizmetleri

- 1 Devletin idarî bölünmeleri içerisinde aşağıda belirtilen önlemlerin alınmasını meşru kılacak sayıda bölgesel ve azınlık dilini konuşanların bulunduğu bölgelerde, her bir dilin durumuna uygun olarak, Taraflar makul ölçüde mümkün olduğu oranda
 - a i idarî yetkililerin bölgesel ve azınlık dillerini konuşmaları sağlayacaklardır; veya

- ii kamu ile temas halinde olan yetkililerin, kendilerine bölgesel ve azınlık dillerinde başvuran kişilerle bu dillerde konuşmalarını sağlayacak; veya
 - iii bölgesel ve azınlık dillerini kullananların sözlü veya yazılı taleplerini bu dillerde sunabilmelerini ve bu dillerde cevap alabilmelerini sağlayacak; veya
 - iv bölgesel ve azınlık dillerini kullananların başvurularını bu dillerde yapabilmelerini sağlayacak; veya
 - v bölgesel ve azınlık dillerini kullananların geçerli belgelerini bu dillerde sunabilmelerini sağlayacak;
- b yaygın bir kullanıma sahip idarî metinlerin veya başvuru formlarının bölgesel veya azınlık dillerinde veya iki dilli olarak mevcudiyetini sağlayacak;
- c idarî yetkililerin bazı belgeleri bir azınlık veya bölgesel dilde kaleme alabilmelerine izin vereceklerdir.
- 2 Yerel ve bölgesel idareler içerisinde, aşağıda belirtilen önlemlerin alınmasını meşru kılacak sayıda bölgesel ve azınlık dilini konuşanların bulunduğu bölgelerde, Taraflar şu aşağıdaki hususlara izin verecekler veya şunları teşvik edeceklerdir:
- a bölgesel veya yerel idareler çerçevesinde bölgesel ve azınlık dillerinin kullanımı;
 - b bölgesel ve azınlık dillerini kullananların sözlü veya yazılı taleplerini bu dillerde sunabilmeleri;
 - c yerel ve bölgesel idarenin yayınladığı resmî belgelerin bölgesel ve azınlık dillerinde yayınlamaları;
 - d yerel ve bölgesel idarenin resmî belgelerinin bölgesel ve azınlık dillerinde yayınlamaları;
 - e bölgesel idarenin toplantılarında, Devletin resmi dil(ler)inin de kullanımını dışlamadan, bölgesel ve azınlık dillerini kullanmaları;
 - f yerel idarenin toplantılarında, Devletin resmi dil(ler)inin de kullanımını dışlamadan, bölgesel ve azınlık dillerini kullanmaları;
 - g gereken yerlerde resmî dil(ler)deki isimlerle birlikte olmak üzere, yer isimlerinin bölgesel veya azınlık dillerinde geleneksel ve doğru biçimde kullanılması ve kabulü.
- 3 İdarî yetkililerin veya onlar adına hareket eden başkalarının verdiği kamu hizmetleri açısından, akit Taraflar, bölgesel ve azınlık dillerinin kullanıldığı

bölgelerde, her bir dilin durumuna göre ve makul ölçüde mümkün olduğu oranda şunları sağlayacaklardır:

- a bölgesel ve azınlık dilinin o hizmetin verilmesi sırasında kullanılması; veya
 - b bölgesel ve azınlık dillerini kullananların taleplerini bu dillerde sunabilmelerini ve bu dillerde cevap alabilmeleri; veya
 - c bölgesel ve azınlık dillerini kullananların taleplerini bu dillerde sunabilmeleri.
- 4 1, 2 ve 3. paragraflardan kabul ettiklerinin hükümlerini uygulamak amacıyla Taraflar şu önlemlerden bir veya birkaçını alacaklardır:
- a gereken hallerde sözlü veya yazılı çeviri sağlanması;
 - b yeterli sayıda memur ve idari personel istihdamı ve gereken hallerde eğitimi;
 - c belli bir bölgesel veya azınlık dilini bilen kamu görevlilerinin o dilin kullanıldığı bölgeye atanma isteklerinin mümkün olduğu oranda kabul edilmesi.
- 5 İlgililerin talebi olması halinde Taraflar, bölgesel veya azınlık dillere ait soyadların kullanılması veya kabul edilmesine izin vereceklerdir.

Madde 11 - Medyalar

- 1 Taraflar, bölgesel ve azınlık dillerinin konuşulduğu bölgelerde, ve her bir dilin durumuna göre, bu dilleri konuşanlar için, resmî makamların bu alanda doğrudan veya dolaylı olarak bir yetkileri, güçleri veya rolleri olması halinde, ve medyaların bağımsızlığı ve özerkliği ilkeleri de göz önünde bulundurularak şunları sağlayacaklardır:
- a radyo ve televizyonun bir kamu hizmeti verdikleri ölçüde:
 - i bölgesel veya azınlık dilinde en az bir tane radyo ve televizyon kanalı kurulacaktır; veya
 - ii bölgesel veya azınlık dilinde en az bir tane radyo ve televizyon kanalı kurulmasını kolaylaştırmak veya teşvik etmek; veya
 - iii yayıncıların bölgesel veya azınlık dillerinde program yayınlamalarını teşvik etmek veya kolaylaştırmak; veya
 - b
 - i bölgesel veya azınlık dilinde en az bir tane radyo kanalı kurulmasını teşvik etmek veya kolaylaştırmak; veya
 - ii bölgesel veya azınlık dillerinde düzenli olarak program yayınlanmasını teşvik etmek veya kolaylaştırmak; veya

- c i bölgesel veya azınlık dilinde en az bir tane televizyon kanalı kurulmasını teşvik etmek veya kolaylaştırmak; veya
 - ii bölgesel veya azınlık dillerinde düzenli olarak program yayınlanmasını teşvik etmek veya kolaylaştırmak; veya
 - d bölgesel veya azınlık dillerinde düzenli olarak görsel ve işitsel program yayınlanmasını teşvik etmek veya kolaylaştırmak;
 - e i bölgesel veya azınlık dillerinde en az bir tane gazetenin kurulmasını ve mevcudiyetini sürdürmesini teşvik etmek ve/veya kolaylaştırmak;
 - ii bölgesel veya azınlık dillerinde düzenli olarak gazete yazılarının yayınlanmasını teşvik etmek ve/veya kolaylaştırmak; veya
 - f i kanunun medyalara maddi destek verilmesini öngördüğü hallerde bölgesel veya azınlık dilleri kullanan medya kuruluşlarının ek masraflarını karşılamak; veya
 - ii mevcut maddi destek önlemlerini bölgesel veya azınlık dillerinde görsel ve işitsel program yapıcılığını da kapsayacak şekilde genişletmek;
 - g bölgesel veya azınlık dillerini kullanan gazeteci ve başka medya personelinin eğitimine destek vermek.
- 2 Taraflar, komşu bir ülkeden bir bölgesel veya azınlık dilinde veya ona benzer bir dilde yapılan radyo ve televizyon yayınlarının doğrudan izlenebilmesini garanti edecekler, ve bu dillerde komşu ülkelerden gelen yayınların tekrar yayınlanmasını engellemeyeceklerdir. Ayrıca bölgesel veya azınlık dillerinde veya benzer bir dildeki ifade özgürlüğü veya bilginin serbest dolaşımı konusunda basına da hiçbir kısıtlama getirilmemesine dikkat edeceklerdir. Yukarıda belirtilen bu özgürlükler beraberinde bazı görev ve sorumluluklar da getirdiğinden, kanunun öngördüğü bazı formalite, koşul, kısıtlama veya cezaî müeyyidelere tâbi olabilir, bunlar demokratik bir toplumda millî güvenlik, toprak bütünlüğü veya kamu güvenliği, asayişin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, kamu sağlığının veya ahlakının korunması, başkalarının itibarının veya haklarının korunması, gizli bilgilerin açıklanmasının engellenmesi, veya adli makamların yetkisizliği ve tarafsızlığının korunması için gerekli önlemlerdir.
- 3 Taraflar, bölgesel veya azınlık dillerini konuşanların haklarının, kanun uyarınca medyaların özgürlüğünü ve çoğulcu niteliğini korumak üzere kurulmuş olan kurumlarda temsil edilmesini veya dikkate alınmasını sağlayacaklardır.

Madde 12 - Kültürel etkinlikler ve mekanlar

- 1 Kültürel etkinlikler ve mekanlarla ilgili olarak - özellikle kütüphaneler, video gösterim ve kiralama merkezleri, kültür merkezleri, müzeler, arşivler, akademiler, tiyatro ve sinemalar, edebiyat ve sinema yapım çalışmaları, folklor

etkinlikleri, festivaller, kültürel üretim, ve bu bağlamda yeni teknolojilerin kullanımı - Taraflar, bu dillerin kullanıldığı bölgelerde, ve kamu makamlarının bu alanda bir yetki, güç veya rol sahibi olmaları durumunda, şunları sağlayacaklardır:

- a bölgesel veya azınlık dillerindeki ifade ve girişimleri teşvik etmek, kamuoyunun bu dillerde üretilen eserlere ulaşabilmesini kolaylaştırmak;

- b bölgesel veya azınlık dillerinde üretilmiş eserleri başka dillere aktarma işlemlerini, çeviri, dublaj, seslendirme ve altyazı etkinliklerini geliştirmek yoluyla kolaylaştırmak;
 - c başka dillerde üretilmiş eserleri bölgesel veya azınlık dillerine aktarma işlemlerini, çeviri, dublaj, seslendirme ve altyazı etkinliklerini geliştirmek yoluyla kolaylaştırmak;
 - d çeşitli kültürel etkinlikleri düzenleyen ve destekleyen kuruluşların, uygun bir ölçüde, düzenledikleri veya destekledikleri etkinliklere bölgesel veya azınlık dilleri ve kültürlerinin de tanınması ve kullanılmasını da etkinliklerine dahil etmelerini sağlamak;
 - e çeşitli kültürel etkinlikleri düzenleyen ve destekleyen kuruluşlarda çalışan, ve halkın geri kalanının konuştuğu dil(ler)in yanısıra bölgesel veya azınlık dilini de konuşan personel bulunmasını temin etmek;
 - f kültürel etkinliklerin planlanmasına ve mekanlarına bölgesel veya azınlık dilinin temsilcilerinin doğrudan katkıda bulunmasını kolaylaştırmak;
 - g bölgesel veya azınlık dillerinde üretilen eserlerin koleksiyonunu yapmak, bunları muhafaza etmek, tanıtmak veya yayınlamakla iştigal eden bir veya birden fazla kurumun kurulmasını teşvik etmek ve/veya kolaylaştırmak;
 - h gereken durumlarda her bir bölgesel veya azınlık dilinde idarî, ticarî, ekonomik, sosyal, teknolojik veya hukukî uygun bir terminolojinin muhafaza edilmesi ve geliştirilmesi amacıyla tercüme hizmetlerini başlatmak ve/veya teşvik etmek ve finansmanını sağlamak.
- 2 Bölgesel veya azınlık dillerinin geleneksel olarak konuşuldukları bölgelerin dışındaki bölgelerde Taraflar, bölgesel veya azınlık dilini konuşanların sayısı eğer bunu meşru kılıyorsa, önceki paragraf uyarınca uygun kültürel etkinlik ve mekanlara izin verecek, teşvik edecek ve/veya öngörecektir.
- 3 Taraflar, yurt dışında izledikleri kültür politikalarında bölgesel veya azınlık dillerine ve bunların ifade ettikleri kültüre uygun bir yer vereceklerdir.

Madde 13 - Ekonomik ve sosyal hayat

- 1 Ekonomik ve sosyal etkinlikler konusunda Taraflar, ülkenin bütününde olmak üzere şunları sağlayacaklardır:
- a ekonomik ve sosyal hayata dair belgelerde, özellikle de iş sözleşmelerinde, ve ürünlerin ve teçhizatın kullanım talimatlarında, meşru olmayan sebeplerle bölgesel veya azınlık dillerinin kullanımını yasaklayan veya kısıtlayan hükümleri çıkarmak;

- b şirket iç yönetmeliklerinde ve özel sözleşmelerde, en azından aynı dili konuşan iki kişi arasında olmak üzere, bölgesel veya azınlık dillerinin kullanımını yasaklayan veya kısıtlayan hükümlerin konulmasını yasaklamak;
- c ekonomik ve sosyal etkinliklerde bölgesel veya azınlık dillerinin kullanımını caydırmaya yönelik uygulamalara karşı çıkmak;

- d yukarıda belirtilen yöntemler dışında da bölgesel veya azınlık dillerinin kullanımını kolaylaştırmak ve/veya teşvik etmek.
- 2 Ekonomik ve sosyal etkinliklerle ilgili olarak Taraflar, kamu makamlarının bir yetkilerinin olduğu ölçüde, bölgesel ve azınlık dillerinin konuşulduğu bölgelerde ve makul ölçüde mümkün olduğu oranda şunları sağlayacaklardır:
- a mali ve bankacılık mevzuatlarına, ticarî uygulamalara uygun şekilde, ödeme emirlerinin (çekler, bonolar, vs.) veya başka malî belgelerin yazılımlında bölgesel ve azınlık dillerinin kullanılmasını mümkün kılan hükümler koymak, gerektiği takdirde böyle bir süreci başlatmak;
- b doğrudan kendi denetimlerinde olan ekonomik ve sosyal sektörlerde (kamu sektörü) bölgesel ve azınlık dillerinin kullanılmasını teşvik edecek etkinliklerde bulunmak;
- c hastalık, yaşlılık veya başka nedenlerle bakılmak durumunda olan kişilerin hastahane, yaşlılar evi veya yurtlar gibi sosyal kurumlarda kendi bölgesel ve azınlık dillerinde tedavi veya bakım görebilmelerini sağlamak;
- d güvenlik talimatlarının da bölgesel ve azınlık dillerinde yazılmasını temin etmek;
- e yetkili kamu güçlerinin tüketici hakları ile ilgili verdikleri bilgilerin de bölgesel ve azınlık dillerinde yazılmasını temin etmek.

Madde 14 - Sınırlarötesi Temaslar

Taraflar şunları sağlayacaktır:

- a aynı dillerin aynı veya benzer şekillerde kullanıldıkları başka Devletlerler imzalanmış olan ikili veya çoktarafli antlaşmaları uygulamak; gerektiği takdirde böyle anlaşmalar imzalamak; ve bu şekilde ilgili Devletlerde bu dilleri konuşanlar arasında kültür, eğitim, haberleşme, meslek öğretimi ve meslek içi eğitim konusundaki temasları kolaylaştırmak;
- b bölgesel ve azınlık dilleri lehinde olmak üzere, özellikle de aynı dillerin aynı veya benzer şekillerde kullanıldıkları yerel ve bölgesel idareler arasındaki sınırlarötesi temasları kolaylaştırmak ve/veya teşvik etmek.

Bölüm IV - Şartın Uygulanışı

Madde 15 - Düzenli Raporlar

- 1 Taraflar düzenli olarak Avrupa Konseyi Genel Sekreterine, Bakanlar Komitesi tarafından belirlenecek bir biçimde, bu Şart'ın II. Bölümü uyarınca izlenen politika konusunda, ve kabul ettikleri III. Bölüm'ün hükümlerinin uygulanması için alınan önlemler konusunda rapor sunacaklardır. İlk rapor, ilgili Taraf için bu

Şart'ın yürürlüğe girdiği yıl içerisinde, diğer raporlar da ilk rapordan sonra üçer yıllık aralarla sunulacaklardır.

- 2 Taraflar bu raporları kamuoyuna açıklayacaklardır.

Madde 16 - Raporların İncelenmesi

- 1 Avrupa Konseyi Genel Sekreterine 15. Madde uyarınca sunulan raporlar, 17. Madde'ye göre kurulacak bir uzmanlar heyeti tarafından incelenecektir.
- 2 Yasal olarak kurulmuş kuruluş veya dernekler, bu Şart'ın III. Bölümü uyarınca Taraflarca girilmiş taahhütlerin uygulanması konusunda uzmanlar heyetinin dikkatini çekebilir. Uzmanlar heyeti, ilgili Taraf'la da görüştüktan sonra, bu maddenin 3. paragrafında belirtilen raporun hazırlanmasında bu bilgileri dikkate alabilir. Bu kuruluş veya dernekler, bir Taraf ülkenin II. Bölüm uyarınca izlediği politika konusunda beyanatlar sunabilir.
- 3 1. paragraf'ta belirtilen raporlar ve 2. paragrafta belirtilen bilgiler temelinde, uzmanlar heyeti, Bakanlar Komitesi için bir rapor hazırlayacaktır. Bu rapora Taraflar'ın gözlemleri de eklenecektir; Bakanlar Komitesi bu raporu kamuoyuna açıklayabilecektir.
- 4 3. paragrafta belirtilen raporda özellikle uzmanlar heyetinin Bakanlar Komitesine getirdiği öneriler de yer alacaktır, bu öneriler gerektiği takdirde Bakanlar Komitesinin bir veya birden fazla Taraf'a göndereceği tavsiyelerde kullanılabilir.
- 5 Avrupa Konseyi Genel Sekreteri iki yılda bir Parlamenter Asamblesi'ne Şart'ın uygulanması konusunda rapor verecektir.

Madde 17 - Uzmanlar Heyeti

- 1 Uzmanlar heyeti her bir Taraf'ın önereceği, Şart'ın kapsamına giren konularda uzman olan, itibarı ve inandırıcılığı çok yüksek kişilerden oluşturulacak bir liste içinden Bakanlar Komitesinin seçeceği birer üyeden oluşacaktır.
- 2 Heyetin üyeleri 6 yıllık süreler için seçilecek, ve bu görev süresi yenilenebilecektir. Bir üye görevini yerine getirmediği takdirde 1. paragrafta belirtilen prosedür uyarınca yerine bir başka üye seçilecektir, ve bu yeni üye seçilene kadar görev süresini tamamlayacaktır.
- 3 Uzmanlar heyeti kendi iç tüzüğünü belirleyecektir. Sekreteryaya işleri, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından gerçekleştirilecektir.

Part V - Nihai Hükümler

Madde 18

Bu Şart, Avrupa Konseyi üye devletlerinin imzasına açılmıştır. İmza, kabul veya onay işlemine sunulacaktır. İmza, kabul veya onay belgeleri, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne sunulacaktır.

Madde 19

- 1 Bu Şart, Avrupa Konseyi'nin beş üyesinin 18. Madde uyarınca bu Şart'ın bağlayıcılığını kabul ettiklerini belirttikleri tarihten itibaren geçecek 3 aylık bir sürenin bitimini izleyen ayın birinci günü yürürlüğe girecektir.
- 2 Daha sonra bu Şart'ın bağlayıcılığını kabul ettiklerini belirten devletlerle ilgili olarak, imza, kabul veya onay belgesinin sunulmasından sonra geçecek üç aylık bir sürenin bitimini izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

Madde 20

- 1 Bu Şart'ın yürürlüğe girmesinden sonra Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Avrupa Konseyi üyesi olmayan bir devleti de Şart'a taraf olmaya davet edebilir.
- 2 Taraf olan her devlet için Şart, taraf olma belgesinin Avrupa Konseyi Genel Sekreterine sunulmasının akabinde geçecek üç aylık bir sürenin bitimini izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

Madde 21

- 1 Devletler, imza anında, veya imza, onay, kabul veya üyelik belgesinin sunulduğu anda bu Şart'ın 7. Maddesinin 2. ilâ 5. paragraflarına bir veya birden fazla çekince koyabilir. Bunun dışında herhangi bir çekince kabul edilmez.
- 2 Bir önceki paragraf uyarınca bir çekince koymuş olan Akit Taraf, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine bir beyanat göndererek bu çekinceyi kısmen veya tamamen kaldırabilir. Çekince, kaldırma tebliği Genel Sekretere ulaştığı tarihte kalkmış sayılır.

Madde 22

- 1 Taraflar, her an Avrupa Konseyi Genel Sekreterine bir tebliğ göndererek imzalarını geri çekebilir.
- 2 İmzanın geri çekilmesi, tebliğin Genel Sekretere ulaştığı tarihten sonra geçecek altı aylık bir süreyi izleyen ayın ilk günü biter.

Madde 23

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Konsey üyesi devletlere ve bu Şart'a katılmış olan bütün devletlere yeni bir

- a imza;
- b imza, kabul, onay veya üyelik belgesinin sunulması;
- c 19. ve 20. Maddeler uyarınca bu Şart'ın yürürlüğe girmesi;
- d 3. Madde, 2. paragraf uyarınca başvuru gelmesi;
- e bu Şart'la ilgili başka işlem, bildirim veya bilgi alış verişinde bilgi verir.

Aşağıda imzası bulunanlar yetkili olarak bu Şart'a imza koymuşlardır.

Her iki metin de aynı derecede muteber olmak üzere Fransızca ve İngilizce olarak Avrupa Konseyi Arşivlerinde saklanacak tek bir nüsha halinde 5 Kasım 1992'de Strazburg'da tanzim edilmiştir. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri bu Şart'ın tasdikli suretlerini Avrupa Konseyi üyesi bütün devletlere ve bu Şart'ı imzalamaya davet edilen bütün ülkelere gönderecektir.